

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Udg. af Peter Nørup.

Aldrig gaaet et Skridt i 36 Aar : En Invalids
Livsberetning

Kolding : Kolding Bogtrykkeri, 1923

47 s. :

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

En Invalids Livsberetning.

ALDRIG GAAET ET SKRIDT

i 36 Aar.

Udgivet af
Peter Nørup
Seest pr. Kolding.

1923. 2297

Kolding
Kolding Bogtrykkeri - Østergade 24
1923

45, - 114 - 8°

Det Kgl. Bibliotek

130025705530

En Invalids Livsberetning.

Aldrig gaaet et Skridt

i 36 Aar.

Udgivet af
Peter Nørup
Seest pr. Kolding.

Kolding
Kolding Bogtrykkeri - Østergade 24
1923

En invärdas livsbetänning

Albrig gaset et Skridi

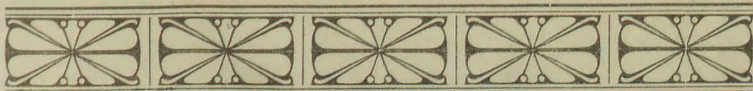
i 36. Aar.

Lidat et
Peter Notup
Barni et Notup

1855

Forord.

DER er vist ikke mange, der kan tænke sig, hvorledes en Invalids Levnedsløb er gennem Aarene — til Dato for mit Vedkommende gennem 36 Aar, — og derfor er det, jeg i denne Bog nedskriver mine Erindringer, som staar saa levende for mig.

Det er mit Haab, at nærværende lille Bog særlig maa være til Glæde og Hjælp for andre Invalider, der læser den, saa de kan komme til at se lyst paa Livet og Tilværelsen.

Det er ogsaa mit inderlige Ønske, at Folk, der vil købe min Bog, ved Læsningen vil faa større Interesse for Invaliderne, og muligt derved give dem en Haandsrækning, et venligt Ord og maaske hjælpe dem lidt i tunge Tider, saa ikke vi, der uforskyldt er ramt af Prøvelser, skal mærke, at vi er til Besvær. — Et Smil og lidt Venlighed vil ofte kunne gøre Underværker hos en træt og tungsin- dig Invalid.

Paa Forhaand takker jeg enhver, der vil gøre mig den Glæde at købe Bogen.

Det vil samtidigt være en Hjælp og Støtte for mig, saa jeg kan leve mit Liv saaledes, at det ikke er til Besvær for andre. Det har gennem alle Aarene været mit Livs store Maal.

Hermed være Bogen anbefalet paa det bedste til Læsernes Velvillie.

Peter Nørup,
Seest pr. Kolding.

Peter Nørup

Min Barndom.

Ej den mindste Mus
savner Tag og Hus,
fattigst Spurveunge har sin Rede;
ej den mindste Fugl
savner Ly og Skjul
vi skal heller ej om Fristed lede.

E. Ingemann.

Jeg er født i Ødis Bramdrup 17. Oktober 1886, og var Invalid paa Arme og Ben. Da jeg var 3 Mdr. gammel, rejste min Moder med mig til Rigshospitalet i København, tilskyndet af en Læge fra Christiansfeldt. Mine Hænder laa bøjede op ad Armene, og Fødderne vendte imod hinanden, saa den ydre Knogle vendte ned ad; hele Foden laa paa Siden. Ved Indlæggelsen paa Hospitalet fik Moder Lov til at blive for at pleje mig, da jeg fik Bryst. Efter en halv Snes Dages Forløb kom jeg paa Operationsbordet, hvor begge mine Fødder blev rettede. Da jeg igen var i min Seng, var der Gibs paa Fødderne. Jeg græd næsten uafbrudt et Døgn, og i 3 Dage kunde jeg kun bevæge Hovedet ganske lidt. Min Moder maatte bøjse sig ned over Sengen, naar jeg skulde have en Mælketaar. Saa snart jeg kunde taale det, blev mine Arme undersøgt, men ikke opereret, da de ikke kunde finde Pulsen. Det var næsten et Held, da alt det jeg maatte lide var til ingen Nytte, thi da Gipsen kom af, trak Fødderne sig i samme Stilling igen.

Jeg var under Lægebehandling til jeg var godt 5 Aar, dels i København, dels paa Kolding Sygehus, men alt uden Resultat. Mine Arme rettede sig dog bedst; de blev elektriserede, badede og fik Massage. Godt et Aar gammel kunde mine Fingre røre sig lidt, og det var at se, at de blev bedre. Jeg vilde jo tage alt med Munden; alt hvad jeg fik, blev

saa anbragt saaledes, at jeg skulde række efter det med Armene. Ved 2-Aars Alderen kunde jeg med Hænderne begynde at holde lidt paa, hvad jeg fik, men jeg kunde ikke føre Haanden op til Munden.

Nu tænker jeg, Læseren har et Indblik i, hvorledes jeg er Invalid.

Jeg maa fortælle lidt om, hvorledes alle, der saa mig, glædede sig, og ikke mindst mine Forældre, da de mærkede, at jeg kunde skønne og ikke havde Skade paa Forstanden. Jeg kunde tale ret tidligt, og var altid livlig og glad. I godt 2-Aars Alderen var der et Par Børn, jeg legede med. Da de var gaaede, lagde min Moder Mærke til, at jeg sad og tænkte saa alvorligt, hun spurgte mig om, hvad jeg tænkte paa, og fik til Svar: „Bare jeg lige kunde prøve at gaa.“ Det smertede min kære Moder, men hun passede paa, at jeg ikke skulde se det. Men jeg maa vist have mærket det, for jeg har aldrig sagt det siden.

Mit Barndomshjem.

Sov mit Barn, jeg sidder ved din Vugge,
lad mig kysse dine Øjne til,
naar en Gang de begge mine lukke,
hvem mon dig da Moder være vil.

H. C. Andersen.

Vi boede til Leje hos en Enke i Ødis. Hun lejede den ene Del af sit Hus ud, og hende kaldte jeg for Tante, da hun ofte passede mig, naar mine Forældre var paa Arbejde, og da kunde jeg næsten faa alt at lege med. Naar Moder kom for at hente mig, sad jeg mange Gange midt paa Bordet med to Sukkerskaale og en Teske; saa skovlede jeg Sukkeret af den ene og over i den anden. Naar Tante havde Fremmede, kom hun ind til Moder og sa: „Lad mig faa Peter med ind lidt“. Saa fortalte hun Gæsterne alt, hvad jeg kunde, og sagde til dem, som havde Gaarde eller gode Forretninger: „Du kan da nok give saadan et stakkels Barn en 2 Kr. til hans Sparebog“. Tante gav ogsaa gerne selv, saa da jeg var 3 Aar, havde jeg 100 Kr., der skulde være til Hjælp, naar jeg havde lært noget. Tantes Ønske var altid, at jeg skulde være Præst. Hun trøstede Moder mange Gange. Naar Fa'r var hjemme en Dag, spurgte jeg altid om det var Søndag, for saa skulde jeg se om jeg maatte faa en Ridetur paa hans Ryg. Det værste for Moder var dog at holde Bagdel i mine Bukser og Hæle i mine strikkede Støvler, for jeg kunde rykke mig fremad ved at give nogle smaa Hop. Hjemme kunde de se, at disse Hop blev stærkere og stærkere næsten for hver Dag. Naar det var tørt udenfor, fik jeg Lov at rykke rundt ude i Gaarden med en lille Vogn, som jeg trak ved Siden af mig. En Dag, da Moder saa ud efter mig, var jeg kommen et Stykke hen af Vejen, og enhver lille Blomst, jeg

fandt, havde jeg rykket op og anbragt i min Vogn; dem vilde jeg have til Tante. Jeg havde ogsaa en lille Hammer samt Søm, og fik en Snor i Sømmene samt en Pind bundet ved, saa var det mine Køer, der skulde flyttes, og jeg rutschede fra den ene til den anden og bankede Sømmene ned i Jorden.

Der blev gjort alt for at holde mig i Bevægelse og fri for triste Tanker. Moder havde mange Ture med mig til Hospitalerne. Der blev sagt, at nu var det bedst jeg blev opereret, saa skulde mine Ben i Gips, og Bandage. Jeg kom saa paa Sygehuset i Kolding. Mine Forældre var da flyttede til Seest. Paa Sygehuset laa jeg i ca. et halvt Aar. Moder var hver Dag i Kolding for at høre til mig; og hun fik ogsaa Lov at komme ind paa Stuen, men først maatte jeg love ikke at græde, naar hun skulde hjem. Det værste for mig var den første Søndag, for da vidste jeg, at om Mandagen skulde jeg paa Operationsbordet. Efter Operationen maatte Moder ikke komme ind til mig om Eftermiddagen, da jeg halvt sov af Bedøvelsen. Jeg kan huske fra Sygehuset, at naar jeg var bedøvet, drømte jeg altid, som laa jeg i en mægtig stor Hvælving, og saa nogle store Hunde, der kom løbende en efter en og som sprang over mig og bed mig i Benene. Det er for trist at skrive, hvordan jeg tiggede og bad, naar Portørerne kom, for at hente mig ind paa Bordet hver Mandag Formiddag. Den Dag, jeg fik at vide, at jeg skulde hjem, sang jeg og raabte Hurra til mine Kammerater i den Stue, hvor jeg laa. Saa rejste Moder med mig til en Klinik i København for at faa Støvler og Bandage. Der fik jeg Gipsen taget af. Føderne var ømme, saa jeg fik Natskinner; de spændtes om Foden og op af Benet, dem brugte jeg et Aars Tid, men Føderne trak sig i den samme Stilling igen, saa atter til Klinikken. Støvlerne skulde syes efter Fødderne, og Bandagerne spændtes fast paa Støvlerne og op af Benene helt op om Livet; men Fødderne var ømme og smaa, Benene kunde ikke bære mig, men Bandagen hjalp. Nu sad jeg helt fast; jeg kunde jo ikke rutsche rundt mere med alt det paa. Lidt efter blev

jeg syg og fik Kighoste og Lungebetændelse; da var jeg cirka 5 Aar. Under Sygdommen brugte jeg Natskinnerne; da jeg atter kom op, fik jeg Støvlerne og Bandagen paa igen. Saa fik jeg en Stol med Triller under. Det varede ikke saa længe, før jeg kunde skubbe den frem inde i Stuen; men ude kørte Rullerne fast, og ud skulde jeg jo helst. Det var saa rart at se min lille Søster paa 2 Aar løbe og lege, jævnlig maatte jeg kalde paa Moder, naar hun løb for langt bort. Kort Tid efter fik jeg en lille Broder, og vilde selvfølgelig ind i Sovekammeret for at se ham. Da jeg skulde se op i Sengen, traadte jeg forkert paa venstre Støvle, og min Bandage knækkede. Der blev Graad og Bedrøvelse, thi jeg var jo bange for Lægerne, og nu var Moder syg og kunde ikke komme med mig. Hun lovede mig saa, at jeg maatte vente med at komme til København til hun kunde rejse med.

Efter 3 Ugers Forløb rejste vi saa igen til København, vistnok omkring ved den tiende Gang siden jeg blev født. Denne Gang blev jeg paa Klinikken 14 Dage og blev undersøgt af Lægerne samt fik min Bandage lavet, og saa hentede Moder mig. Der blev sagt til Moder, at hvis der var én i Kolding, der kunde lave Støvler til mig, kunde jeg lige saa godt faa dem der, da mine Fødder var i samme Stilling, som da jeg blev født, og der var ingen Ting at gøre uden Operation igen, og det skulde vente til jeg blev større. Nu var jeg glad, der var ingen Udsigter til, at jeg atter skulde under Lægebehandling foreløbig.

Alt gik godt, jeg kunde atter skubbe Stolen rundt, og var jævnlig med Moder paa Høstmarken eller i Roerne. Moder havde jo den Gang to Børn i Vognen. Jeg var altid saa henrykt over at komme med ud. Hjemme kunde jeg jo nok se efter Søster og Bro'r, naar Moder lavede Mad eller andet Indearbejde. Jeg kunde finde paa saa meget: tegne i Jorden med en Pind, lave Baade af Papir, fortælle om alle de Billeder jeg saa. Moder vidste altid, at jeg nok skulde faa de Smaa til at blive nær ved mig.

Saa blev jeg syg igen; det var tredie Gang, jeg havde

Lungebetændelse og havde haft det tidligere som lille. I den Tid, jeg var syg, glemte jeg helt Bogstaverne, som jeg ellers næsten kunde; nu maatte jeg til at lære dem om igen. Det var meget sværere end første Gang. Ved den Tid holdt jeg ogsaa op med at bruge Bandagerne, da de var til ingen Nytte.

Vi boede langt fra Skolen, saa jeg lærte at læse og regne hjemme. Ved mit 9de Aar flyttede vi, saa vi kom nærmere til Skolen. Jeg blev meldt ind, og Moder kørte mig paa en 4-hjulet Trækvogn til og fra Skole og bar mig ind og ud. Jeg kunde jo ikke gaa et Skridt, og Støvlerne blev jo hjemme. Det varede ikke længe, før jeg kunde skrive og holde Griffen med begge Hænder. Jeg var noget generet, naar Børnene saa paa mig. Ofte græd jeg, naar Moder kom et Par Minutter for sent for at hente mig. I Frikvarteret var der gerne nogle, der blev inde for at tale med mig, saa det varede ikke længe, før jeg fandt mig tilfreds og havde gode Kammerater, som gerne kom og saa til mig efter Skoletiden, og ofte kom om Morgenens efter mig. Da min Søster og Broder kom i Skole, kunde de køre mig, og Kammeraterne bar mig ind; da var jeg ogsaa med ude i Frikvarteret. Om Vinteren skulde jeg med hen paa en Dam og fik der Slædeture. Vi havde 3 Klasser i Skolen. Da jeg var til anden Eksamen — i anden Klasse — fik jeg Ros for min Skønskrift. Min Lærer sagde, at jeg kunde ogsaa følge med, naar vi skrev Diktat. Læreren saa gerne ned efter mig, om jeg var færdig; var der saa én, der sagde, at han ikke var færdig, saa følte jeg mig glad over at jeg kunde følge med. Vi havde ogsaa Kunster for. En Dag, vi havde Sang, sad vi 3 Drengene paa den nederste Bænk, og blev flyttede til Sang, naar vi sang 1. og 2. Stemme. Bedst som vi sang, mærkede jeg, at min Sidemand sad støttet til min Arm. Midt i Sangen tager jeg Armen og han falder tilbage og slaar Benene op mod Bordet. Saa kom Læreren og tog ham ud paa Gulvet, hvor han maatte fortælle, hvordan det gik til; saa fik jeg Ryk i Haaret. Da jeg kom jeg hjem, spurgte jeg, om jeg maatte faa mit Haar

klippet. Kort efter i Skolen sad jeg med et Regnestykke, jeg ikke kunde. Læreren syntes, at jeg sagtens kunde ordne det og sagde, at jeg skulde lægge mit tykke Hoved i Blød. En Tid efter fik jeg lidt at vide om, hvordan det skulde lægges sammen, og saa var det jo nemt at regne. Hver Gang Skolens Elever havde Gynmastik, saa jeg paa dem; jeg vilde saa gerne have prøvet, og jeg syntes det maatte være saa let. Naar vi havde Sommerferie i Skolen, rejste Moder med mig til Ødis-Bramdrup. Jeg skulde holde Ferie hos Tante; men det var kun i to Somre, for Tante døde og saa maatte jeg opgive mine Ferierejser til min Fødeby. Da jeg fik min Sparekassebog fra Tante, var der 150 Kr. i Bogen. Saa kom Bedstemoder og sagde, at jeg da skulde ud i Ferien; derefter holdt jeg Sommerferie i Egtved. Den strengeste Tid for mig var, naar Udflugterne fandt Sted, da maatte jeg blive hjemme. Jeg husker, at mit Haab altid var: bare jeg havde en Vogn, jeg selv kunde køre. Særlig haardt var Trangen til en Vogn, naar mine Kammerater og Søskende havde Udflugt.

Naar jeg sad paa Stolen ude paa Vejen, og saa en fin Herre eller Dame komme gaaende, fo'r straks den Tanke op i mig: Bare Vedkommende maatte finde paa at spørge dig om, hvad jeg fejlede, og naar jeg saa fortalte det, siger Vedkommende maaske, om jeg ønsker noget, saa kunde jeg da ønske en Vogn, for mange havde jo Penge nok, tænkte jeg atid. Mit Haab glippede, dog var der enkelte, der talte til mig, og gav mig 25 Øre eller 10 Øre. Det glædede mig, og jeg maatte ind og fortælle Moder det. Saa skulde jeg prøve at tage paa Husflidsskole, og om jeg kunde lave Børster. Den første Vinter blev det ikke til meget; men da jeg altid havde god Lyst til at bestille noget, kom jeg hurtigt til at lave Børster og solgte dem til Slægt og Venner. Paa den Maade begyndte jeg at tjene lidt Penge. Naar saa mine Kammerater ogsaa havde faaet et Par Øre, skulde vi køre en Omvej hjem fra Skole, thi der kunde vi købe Kager og Bolscher. En af Kammeraterne havde Byplads i Kolding. Vi splejsede gerne, og saa kunde vi købe Ciga-

retter eller Tobak. Piber lavede vi af Kastanier og en Hyldepind. Derefter kunde vi gøre Ophold et Sted og ryge; ingen maatte jo se det. Ofte blev vi jo nok lidt daarlige af det, men hvad gjorde det, for det var i den Alder stort at ryge. Vi sad ofte og fortalte hverandre, hvem af Pigerne vi bedst kunde lide; men saa maatte vi skynde os hjem, for at ingen skulde fatte Mistanke om Rygeriet.

Endelig kom den Vinter, hvor jeg gik til Præst. Der var meget at lære, thi jeg vilde gerne svare rigtigt paa Spørgsmaalene paa Kirkegulvet. Foraaret 1901 blev jeg konfirmeret. Min Fætter bar mig ind i Kirken, hvor jeg skulde sidde øverst, fordi det var lettere derfra at hjælpe mig op foran Alteret; jeg var ellers Nr. 6. Det var et Held for mig, at jeg kom øverst, for da vi blev hørt i Salmer, begyndte Præsten med Pigerne, og da han kom til mig, havde min Lærer, som var Forsanger i Kirken, hvisket til mig, hvorledes Verset begyndte, og naar der blev spurgt om noget, og ingen viste det, hviskede Læreren det, og da jeg jo sad lige foran ham, kunde jeg sagtens høre det, saa jeg svarede hver Gang, der blev spurgt; men tænkte ved mig selv, at jeg var langtfra dygtig. Jeg fortalte selvfølgelig ikke til nogen, at jeg fik Hjælp, da jeg blev ønsket til Lykke, og der blev sagt, at jeg var en af de dygtigste. Mange Kort og Gaver fik jeg, ja ogsaa Penge.

Nu, da jeg ikke skulde i Skole mere, havde jeg hele Dagen til at rykke rundt paa min Stol, og tænkte altid paa, hvordan jeg skulde faa en Vogn, jeg kunde køre. Moder malkede 3 Gange daglig paa Gaarden ved Siden af, hvor vi boede, saa jeg passede min lille Søster, naar de andre var i Skole. Vi var 5 Søskende. Moder var meget syg efter den fjerde Fødsel, og min Onkel og Tante tog da min Søster som deres egen. Det blev Moder strengt forbudt af Lægen at gaa i Roerne.

For mig gik nu den ene Dag som den anden; jeg vidste, at der blev søgt til „Hjemmet for Vanføre og lem-læstede“, om der kunde blive Plads til mig, saa jeg kunde komme i Lære. Det var jo saa trist at tænke paa, at jeg

eventuelt skulde hjemmefra; men da jeg aldrig har været trykket af at se sort paa det, tænkte jeg jo: naar jeg skal, saa skal jeg jo, og saa kom Brevet da endelig, at der var Plads paa Hjemmet fra Oktober; der var Besked med om alt, hvad der fordredes for at jeg kunde blive optaget paa Arbejdsafdelingen. Her skulde jeg have 2 Sæt Tøj, 2 Par Støvler, 6 Par Strømper, 6 Stk. Linned og Uldtrøjer, 3 Stk. Arbejdsbluser og 2 Forklæder m. m. samt betale 75 Kr. i Kvartalet. Det var ikke let for mine Forældre; de søgte til Sogneraadet, men blev afvist, da jeg hørte til Ødis. Saa blev der skrevet til Ødis, hvor der straks blev bevilget 150 Kr. som frivillig Gave.

Paa „Hjemmet for Vanføre“

i København.

Derfor skal Savnets tunge Tid,
som friste vi maa herveden,
smelte som Sne for Solen blid
ved Haabet om Gensynsglæden.

O. Arvesen.

Moder rejste igen med mig til København. Jeg havde mange triste Tanker, men passede paa, at ingen mærkede det; jeg syntes det værste var, at jeg skulde mellem fremmede Mennesker, og jeg kunde ikke selv tage mit Tøj paa, eller selv gaa ud i Gaarden. Jeg trøstede mig med Tanken, at Onkel og Tante i Hovedstaden kender jeg da lidt til, og de havde skrevet, at de nok skulde være og tage imod os og besøge mig paa Hjemmet. Lad mig tilføje, at det var ikke min rigtige Onkel og Tante, de var i Familie med Enkekongen, jeg har fortalt om fra min Fødeby. De var ogsaa mødte paa Kvæsthusbroen for at tage imod os, og for første Gang prøvede jeg at køre i Droske — om paa Toldbodvej 34. Moder og jeg kom ind i Ventesalen, hvor der var flere til Stede. Oversygeplejersken kom nu ind og sagde til Moder, at hun skulde tage mig under den ene Arm, Sygeplejersken tog mig under den anden, og saa skulde jeg støtte paa Benene alt det jeg selv kunde. Derefter sagde hun til Moder, at det var vist bedst, jeg blev opereret med det samme. Oversygeplejersken var saa inde og se paa Stuerne; men til alt Held, var der ingen Plads. Jeg blev glad og tænkte: bare jeg bliver lidt kendt, saa gaar det nok. Derefter kom jeg over i den anden Gaard og ind i Stuen, hvor nogle var ved at spise. Frøkenen dér var saa flink; det glædede mig særligt, for her vidste jeg jo, at mit Ophold vilde blive. Jeg

saa rundt paa alle de kraftige og sunde Mænd. Det var jo let at se, at de fleste var i min Alder; men der var ogsaa ældre Folk. Det slog mig, at her var jeg vist den, der var ringest. Klokkeren ringede i det samme, og nu begyndte alle at gaa fra Bordet, nogle paa Træben, andre paa Krykker, og atter andre ned paa Gulvet for at kravle; de hjalp hinanden, saa godt de kunde. Moder og jeg var kort efter ene, og vi talte saa lidt om de andre Invalider. Jeg fortalte Moder, at her var da bedre at være end i Forhuset, og jeg tænkte, det gaar da nok. Frøkenen kom nu ind og fortalte os om Hjemmet.

Der blev ringet om Morgenen, naar vi skulde op, skulde paa Værkstedet, og naar vi skulde spise. Saa talte vi om Værkstederne, og der var mange Fag; men det jeg kunde tænke at lære maatte være Børstenbinderiet eller Bogbinder. Kort efter skulde Moder gaa, for hun havde lovet min Tante at komme og spise til Middag. Saa var jeg alene, og kort efter begyndte Pigerne at dække Bord til Middag. De talte venligt til mig og det glædede mig, og jeg syntes, at det nok skulde gaa. Nu ringede det, og alle kom til Bordet, hver Mand paa sin Plads. Frøkenen viste mig, hvor min Plads skulde være, og sagde til Pigerne om at hjælpe mig, skære i Stykker og saadan, for jeg kunde selv spise, naar Maden var skaaret i Stykker. Da vi havde spist, tændte de fleste deres Piber eller Cigarer; nogle gik ned i Gaarden, hvor der var Bænke. Her kom Forvalteren, og der blev talt om, hvem der kunde bære mig. Der var en Snedkerlærling, der mente, at det kunde han sagtens, skøndt han savnede det meste af sin ene Arm; han skulde saa have 1 Kr. om Ugen for at hjælpe mig Morgen, Middag og Aften.

Det blev bestemt, at jeg skulde prøve paa Børstenbinderværkstedet, for Bogbinderne skulde helst kunne staa op. Jeg fortalte, at jeg havde lavet Børster hjemme. Nu ringede det, og alle forsvandt paa Værkstederne igen; men der var kommet et Par, som skulde møde paa Klinikken for at faa deres Bandager eftersat og lavet, dem talte jeg med til Moder og Tante kom.

Saaledes gik de første Dage. Her skal lige nævnes, at da jeg havde sovet den første Nat og Moder kom om Formiddagen, sagde jeg: „Du kommer til at købe mig et Par Seler“. Jeg brugte nemlig Livrem tidligere, men ham, der skulde hjælpe mig, kunde ikke rigtig ordne mit Tøj med én Haand. Moder rettede det saa, og var derefter i Byen for at købe et Par Seler; saa gik det bedre. Den sidste Dag, Moder var i København, kom jeg paa Værkstedet. Det var jeg glad for, thi her var en flink Mester, som jeg skulde have Plads ved Siden af, for at han kunde se, hvordan jeg bedst kunde arbejde her. Det var noget andet Materiale, end de Børster jeg var vandt til, og Børsterne blev bundne med Messingtraad. Den første Børste jeg lavede var en Neglebørste. Mester kunde snart se, at Bordet var for højt til mig. Saa fik jeg fri den Dag. Om Aftenen var det jo lidt svært at faa sagt Farvel til Moder. Det gik endda til jeg kom i Seng, saa vældede Tankerne ind paa mig. Nu var jeg alene i København, og jeg græd mig i Søvn de første Nætter. Vi var tre Mand i den Sovestue. Jeg hørte efter, om de sov, for ingen maatte høre eller se at jeg græd. Vi havde det godt med Spise- og Forplejning. Det værste var Hjemmets mange Trapper, for jeg blev jo baaret paa Skuldrene op til, hvor jeg skulde arbejde, og det gjorde ondt i Brystet paa mig. Om Morgenen kom Snedkeren saa snart det havde ringet og hjalp mig i Tøjet, saa bar han mig ned over Gaarden til W. C. og tilbage op i Stuen, hvor vi fik Morgenthe med Kryddere, saa op paa 3. Sal til Værkstedet. Frokost spiste vi paa Værkstedet, men Middagen nede i Stuen. Vi havde halvanden Time Middag. Jeg rykkede gerne Stolen hen til Vinduet, for vilde jeg ned i Gaarden, skulde jeg jo bæres op paa 3. Sal igen; til Aften kom jeg ned i Stuen og Kl. 10 i Seng. Det er det mindste Antal Gange, jeg blev baaret hver Dag. Jeg kunde jo have fortalt, at Bæringen gjorde ondt i Brystet, men jeg tænkte, det gik over, naar jeg blev vandt dertil. Dertil var jeg ogsaa lidt bange for Lægerne. Saa vidt jeg husker, var det hver Torsdag, jeg skulde over

Forgaarden til Klinikken for at vise mit Nummer. Det var altid det værste for mig. Jeg var af Tøjet et Par Gange, blev fotograferet og hørte, hvorledes de to Læger og Oversygeplejersken talte om at faa mit højre Ben rettet. Lægen fortalte mig, at det ikke var saa slemt, og det skulde rettes inden ret længe. Jeg spurgte saa, om han troede, det kunde hjælpe, hvortil han svarede, at de vilde gøre, hvad de kunde.

Paa Klinikken var jeg 7 eller 8 Gange ialt. Oversygeplejersken sagde saa, at nu skulde det snart være Alvor, saa de kunde faa Benet rettet. Hun spurgte mig, om jeg ikke nok vilde, hvortil jeg svarede: „Jo, hvis Lægen vil sige, at han tror det hjælper“. Hertil svarede hun, at jeg ikke blev spurgt om, hvad jeg vilde. Lægen sagde ingen Ting, og det var sidste Gang, jeg var paa Klinikken. Jeg skrev hjem til mine Forældre derom. De skrev til Lægen, at hvis der var Mulighed for, at en Operation kunde hjælpe, skulde jeg opereres, ellers ikke. Da det blev Torsdag Middag, sagde jeg til Snedkeren: „Bær mig bare op paa Værkstedet.“ Han svarede: „Er du tosset, Kl. 2 skal Du paa Klinikken.“ „Nej“, sagde jeg, „nu prøver jeg at lade være“. „Tror Du, det kan gaa“, var hans Svar, „for jeg vilde skam gerne være fri for at bære dig den lange Tur“. Saa kom vi paa Værkstedet, og det gik godt. Jeg hørte ikke noget om Operationen mere.

Da Mester kunde se, at Bordet var for højt, blev der lavet ekstra Bord til mig, og jeg kunde straks mærke, at Arbejdet faldt mig lettere. Mester roste mig, og det hjalp ogsaa til, at jeg gjorde mig mere Flid.

I Fritiden og om Søndagene samt om Aftenen spillede vi Dam, Tavl, Klink eller læste m. m. Naar vi var mange, der spillede, blev vi ofte uenige og skældte ud. Naar saa vi blev for højroastede eller det gik til Haandgribeligheder, kom Frøkenen og sagde, at hun syntes snart, det var for meget af voksne Mennesker, at hun skulde gaa og passe paa os. Hun gik saa gerne nogle Gange frem og tilbage i Stuen. Om Søndagen var det ligesaadan som om Aftenen,

naar det var daarligt Vejr. Var det godt Vejr, var jeg ude at køre. Der var jo Sygevogne nok. Jeg havde en god Kammerat, der savnede den ene Haand; han kørte mig, naar jeg var ude. Vi tog mange Ture ud ad Langelinie og ind i Byen.

Til Julen maatte vi rejse hjem eller blive paa Hjemmet. Dette kunde vi selv bestemme. Jeg vilde helst hjem, saa skulde jeg melde mig paa Kontoret hos Forstanderinden, og jeg fik Lov til at blive hjemme i 14 Dage, for saa kunde jeg rejse med Damperen, som gik en Gang om Ugen. Bybudet var saa med mig og fik mig ombord paa Skibet om Aftenen, saa var jeg i Kolding næste Dag til Middag. Mine Forældre og Søskende var nede for at tage imod mig. Det var dog rart at være hjemme igen. Jeg fortalte dem kun godt, og at alt gik saa udmærket paa Hjemmet i København.

De 14 Dage gik snart, og jeg maatte sig Farvel igen. Moder og min yngste Søster fulgte mig til Fredericia, og saa sejlede jeg igen til København, hvor vi kom ind med 2 Timers Forsinkelse; det havde blæst haardt og Damperen var slaaet Læk af Isflager. Budet var der ved Landgangen, og jeg kom hjem og sov saa til Middag og derefter paa Værkstedet. Nu blev der rigtig fortalt om Julen og Rejserne. Jeg fortalte om Sejlturen, pralede lidt af at Skibet havde været læk. Det var en stor Bedrift for mig, da mine Tanker og Udtalelser altid var, at hvis jeg havde været rask, vilde jeg have været Sømand.

Nu gik den ene Dag som den anden, jeg fik Lov at lave Klædebørster og Haarbørster, ja alt. Endvidere lærte jeg ogsaa at flette Rørsæder i Stole.

Tante kom ofte og saa til mig og det glædede mig. Hun havde altid noget med til mig: Tobak, Cigarer, Chokolade, eller jeg fik Penge. Et Par Søndage kom Onkel og Tante i Droske, og saa tog de mig med paa Turen. Jeg fik ogsaa Billetter til det kgl. Teater. Suedkeren kom med for at bære mig ind.

Da Foraaret kom, var jeg i Zoologiske Have en hel

Dag. Vi fik Mad med, og det var meget interessant at se de mange forskellige Dyr.

Vi nærmede os nu Sommerferien. Mester sagde saa, at jeg godt maatte prøve, om jeg kunde tage Prøven, vi skulde tage for at faa Værktøj, naar vi rejste. Det vilde jeg gerne. Vi var 5—6, der skulde prøve, og jeg lavede en Klædebørste og Blankbørste, der blev rost, og min Læretid var saa udløben til den første Juli. Derefter skulde jeg over paa Kontoret til Forstanderinden. Hun udspurgte om Forholdene hjemme hos mine Forældre, om der var Plads, saa jeg kunde sidde og arbejde. Hun sagde ogsaa, at nu skulde jeg tale med mine Forældre og tænke over, om jeg efter Sommerferien vilde blive hjemme, ellers maatte jeg komme igen, saa vilde hun sørge for, at jeg fik frit Ophold paa Hjemmet med halv Udbetaling af, hvad jeg tjente. Det var noget for mig at tænke paa. Da jeg kom over til Mester, fortalte jeg det til ham, og han syntes, at jeg skulde tage mod Tilbudet og blive. Om Aftenen, da jeg kom i Seng, laa jeg længe og tænkte. Det var mange Tanker og et Par af dem, gengiver jeg her i min Bog:

Hvis mine Forældre døde, hvad skal jeg saa? Hvis jeg nu ingen Understøttelse kan faa, naar jeg kommer hjem, og mine Forældre bliver gamle, saa de ikke kan arbejde; jeg er da ogsaa til Byrde for dem hele Livet. Men saa her: Alle de Trapper, Værkstedet paa 3. Sal, ingenting kan jeg selv uden Hjælp. Nej, hellere hjem, der kan jeg da køre paa Stolen.

Inden jeg faldt i Søvn, havde jeg bestemt at blive hjemme. Mester spurgte mig om, hvad jeg havde tænkt, da han skulde vide, hvor meget Værktøj, der skulde ud. Jeg sagde saa, at jeg gerne vilde have Værktøjet med hjem. Han sagde saa, at hvis jeg efter Sommerferien skulde komme i Tanke om at vilde optages paa Hjemmet igen, da at tage Værktøjet med tilbage.

Saa kom Afskedstimen; den var ikke at ligne med den hjemmefra. Onkel og Tante, Mester, vor Frøken, Pigerne og Forstanderinden var det lidt trist at sige Farvel

til. Snedkeren, som kørte mig, skulde til Vejle, saa vi var enige om at sejle sammen til Kolding, saa skulde jeg betale Billet for ham til Vejle. Bybudet var med nede og hjalp os ombord. Det var ikke Damperen „Sønderjylland“, som jeg rejste hjem med i Julen, men de samme Matroser som sidst. Da vi var komne ombord og vor Droske var kørt, kom en anden, hvori var to Herrer. De raabte til en af Matroserne: hvor „Sønderjylland“ lagde til? Han svarede: Den sejler ikke, Damperen her gaar i Stedet. Saadan et Vrag vil vi ikke med, svarede de, og til Kusken sagde de: Til Banegaarden!

Saa sejlede vi. Det var en dejlig Tur. Dagen var saa lys; vi saa ivrigt efter, om vi kunde kende noget inde paa Land. Mine Tanker kredsede: var det mon sidste Gang, at jeg saa København? Ud paa Natten blev min Kammerat borte for mig, og jeg spurgte en af Matroserne, om han ikke havde set ham. Han fandt ham sovende mellem et Par Varmerør. Matrosen spurgte, om der var noget, han kunde hjælpe med, eller han skulde vække min Kammerat? Ja, jeg skulde have min Overfrakke paa. Lad mig hjælpe, sa' han, og min Ven fik Lov at slumre.

Lidt efter kom to Kvinder i Frelsens Hærs Uniformer, og da jeg vilde flytte mig for at give dem Plads, sa' de: Bliv bare siddende. De satte sig saa paa hver sin Side af mig og lidt efter sang de saa smukt. Kort efter sov jeg. Da jeg vaagnede, var det næsten lyst; men jeg frøs ikke, derimod frøs mine Sidekammerater, og de gik saa hen for at forsøge at komme ind i Kahytten.

Nu kom min Kammerat. Uha, hvor jeg fryser, var hans Morgenhilsen. Jeg svarede, at nu kunde jeg ogsaa mærke, at det var ved at blive koldt, men skal vi ikke lige se Solen stige op. Det var dejligt at skimte en lille Kant af Solen, og inden længe var den helt fremme; men nu frøs vi ogsaa, men kom saa begge indenfor og fik en lille Plads, skønt der var saa mange Feriebørn i Kahytten.

Op paa Formiddagen kom vi atter ud paa Dækket, spiste vor Mad og fik et Par Dobbeltøl til. Til Fredericia

naaede vi hen paa Eftermiddagen. Vi skulde have været i Kolding til Middag. Min Kammerat gik i Land og fik købt lidt Wienerbrød, som vi spiste — som en udsøgt Middag! Vi kom til Kolding et Par Minutter før Kl. 6. Min Moder og mine Søskende havde ventet siden Middag paa mig. Jeg sagde Farvel til min Kammerat, der lige kunde naa at komme med Toget til Vejle.

Hjemme igen.

Hjemme at være, hvor Sol og Sky
gaar ned bag de vante Tinder —
Hjemme igen i Barndommens By,
hvor Solen evindeligt skinner.

Hvor var det rart at være hjemme og igen rykke med Stolen. Det var ikke helt let de første Par Dage; men det kom snart. Saa maatte jeg fortælle om alt og vise, hvorledes jeg skar Børsterne af paa Kniven, saa de var som lige. Jeg havde Prøvestykkerne: Klædebørsten og Blankbørsten med hjem. Jeg fik saa lavet et Bord paa samme Højde, som jeg havde brugt paa Værkstedet i København. Min Skolelærer skrev efter for ca. 60 Kr. Materiale. Pengene havde jeg i Sparekassebogen, og saa begyndte Arbejdet. Det gik godt; jeg førte Regnskab over Udgifter og Indtægter det første Aar, og da var Fortjenesten 50 Kr. Nu havde jeg faaet en ny Stol med 2 Hjul under bag i, og saa løftede jeg de forreste Stoleben. Paa den Maade kunde jeg køre paa den. Jeg kunde støtte med venstre Ben, medens højre Ben hvilede imod. En Spole var Hjul, savet ud af en Trærulle, med et tyndt Jernbaand om. Det gik meget bedre end med den gamle, og hvor var jeg glad for den. Jeg tænkte: det bliver da bedre og bedre. Jeg havde ogsaa faaet en Sygevogn af Onkel i København, saa naar nogen kørte mig, kunde jeg da komme lidt ud omkring, ja ogsaa til Kolding. Men det var jo ikke saadan en Vogn, mine Tanker arbejdede med; thi jeg havde set en anden paa Hjemmet, hvor der var én, som havde en saadan Vogn. Jeg tænkte og haabede, at faa en saadan. Jeg talte med mange derom. Nogle sagde: saadan en Vogn skal Kommunen give dig; det er jo meningsløst at der bliver givet til saa meget, og saa maa den ogsaa give dig en Vogn. Andre sagde, at der skulde søges til Staten

eller gennem Legater. Jeg syntes det var gode og pæne Forslag; men de blev vist aldrig gennemførte. Men vent nu bare til jeg bliver 18 Aar, saa skal der blive søgt, og saa skal jeg nok skaffe Kostpenge.

Den Tanke, der altid gennem Aarene pinte mig haardst, var, at jeg mente at være til Byrde for mine Forældre. Min Moder var begyndt at gaa ud og vaske, og naar hun kom hjem om Aftenen, var hun træt. Naar vi saa var i Seng, laa jeg længe og tænkte paa, at Verden dog var uretfærdig. Ethvert Menneske, som ser mig, kan dog se, at jeg ikke kan tjene mit Brød selv, og der er ingen Lov for, at jeg skal have Hjælp. Bare jeg var død, da jeg var lille.

Dagene gik med Arbejde; men saa skete en Forandring for mig. Der blev etableret en Kolonialforretning, hvor der handledes med Børster, de var billigere end mine, og nu sad jeg snart inde med et helt Lager af alle Slags Børster. Mine sidste Penge gik til Tøj og Materiale. Jeg tabte Lysten til at lave mere, da det jeg havde, tog Skade af at ligge.

Saa sad jeg igen ude paa Vejen. Det varede ikke længe, før jeg var kendt med nogle, som kaldte sig for „Banebørster“; de kom ud til Seest om Aftenen for at sove i Laderne. Da de mærkede, at jeg interesserede mig for dem, naar de talte om deres Levnedsløb, fortalte de i Timevis herom for mig, medens de lod Flasken gaa hyppigt rundt, naar de havde noget i den. Der var en Aften kommen en Mand, som jeg ikke kendte; da han tog sin Flaske op og tog en Snaps gav han Flasken til mig, og sagde: Først Folk, saa Matroser. Jeg sagde: Nej Tak. Derefter begyndte han at fortælle om, hvorfor han havde begyndt at drikke. Det var Kærestesorg. Han fortalte, hvorledes han tænkte at ville bære sig ad, hvis han var mig. Saa tog han en ny hel Flaske frem, trak Proppen op og sagde: Smag Du bare, og jeg smagte. Nu begyndte de andre at sige, at det var en Skam, de ikke havde tænkt paa det før. De skulde nok huske mig, naar de havde Snaps i Flasken; saa sagde den

nye Kammerat til de andre: „Er der ingen af Eder, der har et Par Øre. Jeg har kun 10 Øre, saa gi'r vi ham lidt til Tobak. Vi kan da lettere gaa ud at fægte.“ Det stod for mig, at dette Menneske havde det bedste Sind, som jeg havde mødt endnu. Moder kaldte nu, at jeg skulde ind i Seng; jeg sagde god Nat og mange Tak for i Aften. Jeg var lidt svimmel og jeg røg paa en Cigaret, for at Moder ikke skulde lugte, at jeg havde faaet Brændevin. Nu fortalte jeg hende, hvor flinke de Mennesker var, som jeg havde talt med, og at jeg havde faaet 35 Øre til Tobak; om Snapsen talte jeg ikke den Aften. Da jeg var i Seng, havde jeg faaet noget nyt at tænke paa. Alle Tanker gik ud paa at slukke Sorgen i Spiritus. Men da jeg kom til at tænke paa Sorgen, kunde jeg jo ikke finde, at jeg havde haft en saadan Kærestesorg. Jeg havde jo nok holdt meget af den og den Pige og havde haft mange Tanker herom, fordi jeg ikke kunde gaa. Men saa forestillede jeg mig en rigtig Sorg: Hvis Moder døde, ja saa kunde jeg forstaa det var Sorg, og Resultatet blev, at jeg, inden jeg sov, kom til den Slutning, at jeg vilde drikke for at slukke Sorgen. Den næste Dag tænkte jeg lidt paa Aftenens mørke Tanker; men da jeg var vandt til at se lyst paa Tilværelsen, duftede de bort. Mit Hu stod til at læse Bøger; og særlig om Sømænd var min bedste Læsning. Var der noget, jeg var ked af, satte jeg mig og græd, hvor ingen saa det. Alle som kendte mig, tog mig som én, der tog det gemytligt. En Gang var der Udflugt for de Unge, og de kom forbi, hvor jeg sad. De skulde ud at sejle og jeg sagde Farvel og god Fornøjelse. Der var sikkert ingen, der kunde tænke, at jeg gerne vilde havde været med. Paa en Maade vilde jeg ikke gerne med, fordi jeg ikke holdt af at blive baaret. Da jeg saa de sidste forsvinde om Hjørnet, kørte jeg ind. Jeg var ene hjemme den Dag og satte mig ved Bordet. Mine Tanker var om, hvor meget jeg maatte undvære af alt det, som glædede andre, og jeg sank hen i Fortvivlelse. Det kunde godt vare en Time eller mere. Saa gik jeg ind til Servanten for at vadske mig, og jeg søgte at beherske mit Sind. Nu tænkte jeg bare, hvad faar

Du for det? Hjælper det paa din Stilling? Jeg maatte altid svare mig selv med, at jeg kun gjorde det værre. Var der Fest med Bal kunde Fortvivlelsen ogsaa komme og følge mig hele Aftenen. — Naar mine Forældre var hjemme, saa kørte jeg ind og sagde: „Nu vil jeg ud i Brændesku-ret for at fryde mig over mine Kaniner.“ Jeg lukkede saa Døren, satte mig foran Kasserne og græd. Her behøvede jeg ikke at holde Lommetørklædet for Ansigtet eller tørre Øjnene, bare tænke alle de triste Tanker og lade Taarerne løbe og saa trøste mig selv, tørre Øjnene og køre en Tur ud paa Vejen, ryge en Cigaret, ja, saa var Sindet atter i sin fulde Orden. Her maa jeg tilføje, at mine Forældre gjorde alt, hvad de formaaede for at jeg ikke skulde kede mig saadan en Dag, naar der var Udflugt eller lignende. Da fik vi Wienerbrød til Kaffen, og var der Raad til det, fik jeg Penge til Tobak eller Cigaretter. Der var ogsaa enkelte Gange nogle, der kom forbi, eller Naboer, der gav mig lidt, og jeg tør sige, at min inderligste Tak var til hver enkelt, som tænkte paa mig og lod mig mærke det. Men min Forretning blev værre og værre. Solgte jeg lidt, sparede jeg Pengene til Materiale; men mine Børster var jo forringede af at ligge. Jeg solgte dem billigere, saa der var ingen Fortjeneste. Lysten svandt helt væk til at lave mere. Jeg købte et Sæt Tøj for de sidste opsparede Penge. Der blev dog lidt tilovers til Materiale, saa jeg kunde lave en Børste en Gang om Ugen eller saadan.

Turene ude hos Kammeraterne, som jeg kaldte dem, blev flere og flere. Mine Forældre gjorde alt for at holde mig fra dem, tiggede og bad og truede med at laase Døren, eller sende mig paa et Hjem. Jeg fortalte dem, at der da ingen ondt var i, om jeg sad og hørte paa deres Fortællinger ude om Aftenen. Jeg sagde, at de skulde da tænke paa, at jeg hele Dagen igennem kun havde Børn at tale med. Nu var det min Fornøjelse, og saadan gik Aftenerne den meste Tid Sommeren igennem. De fleste af Dagene var jeg paa Vejen. Naar Moder ikke var paa Arbejde, kørte hun Ture med mig i Sygevoغن. Jeg turde snart ikke lade Børn

køre mig, for Vognen var saa svær at styre, Hjulene var ogsaa for spinkle. Da jeg havde kørt Vognen i tre Aar, kunde den ikke bære mig. Var jeg ene hjemme en hel Dag, kørte jeg somme Tider paa Stolen ind i Gaarden ved Siden af mit Hjem. Ejeren sagde gerne: kør bare om i Haven til Børnene og faa Æbler og Pærer. Undertiden kom Fruen saa ud i Haven og sagde, at jeg godt kunde være Barnepige, saa kørte jeg den lille i Søvn. Børnene viste mig deres Legetøj og fortalte mig om deres Fødselsdage. En Dag fortalte de mig, at deres Fader skulde ud at købe en islandsk Hest, og jeg sagde saa for Morskab: Saa spørg, om jeg maa faa en Ridetur; ja, det skulde de nok. Den Dag Islænderen kom til dem, saa jeg den. Det var en lille hvid Hest, og jeg tænkte for Alvor paa, om jeg kunde sidde fast paa Hesten. Hvor vilde det saa være morsomt. Næste Dag skulde de vaske paa Gaarden og Moder skulde hjælpe. Paa saadanne Dage var jeg der hele Dagen. Da vi havde spist til Middag, skulde Hesten ud og Børnene prøve en Ridetur rundt i Gaarden. Da de havde prøvet, sagde deres Fader, om jeg vilde prøve; han skulde nok holde ved mig. Ja tak, det vilde jeg gerne. Han kaldte saa paa en af Karlene, og de hjalp mig op og han gik og holdt ved mig. Jeg kunde straks mærke, at jeg sagtens kunde sidde fast, og sagde det. Manden sagde, at jeg maatte godt ride en Tur ud paa Marken og se, om de snart var færdige med Roerne. Han gik selv med. Nej, hvor var det rart; det var næsten som jeg kunde gaa, jeg fulgtes jo med Manden. Da vi kom hjem i Gaarden, maatte jeg hen til Vaskehuset, for at Moder, Fruen og Pigerne, kunde se, at det var sandt, hvad Børnene var inde at fortælle. Endelig maatte jeg ride hen til Smeden, der skulde ordne noget ved Hovene. Det kan jeg sagtens, og da jeg kom fra Smeden, kom Børnene mig imøde, og jeg fortalte dem, hvor morsomt det var og red saa ind i Gaarden, hvor deres Fader stod ved min Stol for at løfte mig ned. Jeg takkede for Turen, og han sagde, at jeg bare skulde sige til, saa maatte jeg gerne laane Hesten til en Ridetur en Gang imellem. Hesten havde jeg derefter

mange Gange senere. Om Søndagen, naar jeg red, og min Broder var hjemme, saa cyklede han med en Tur til Skoven eller andre Steder. Den sidste Ridetur jeg havde paa Hesten var til Hejls, da var jeg træt, men tænkte dog: bare jeg dog havde saadan en lille Hest. Det var mit højeste Ønske, men saadant kunde naturligvis ikke lade sig gøre. Gaarden blev solgt, mine Naboer flyttede og Hesten flyttede med. De nye Naboer havde ingen lille Hest, jeg kunde laane — og saa var den Fornøjelse væk.

Det traf sig saadan, at der næsten hver Morgen derefter i længere Tid kom nogle Ridende forbi paa deres Morgentur. Mine Tanker pinte mig, og jeg saa, hvør meget jeg var lukket ude fra af alt, hvad Livet bød. Jeg tænkte da, at jeg var en af de Mænd og red forbi en Indvalid. Jeg var sikker paa, at selv om jeg skulde sælge min Ridehest for at faa noget, han kunde hjælpe sig frem paa, troede jeg, at jeg vilde gøre det. Saadanne Heste kostede fire Gange saa meget som en Islænder, og saa havde Mændene deres raske Ben. Verden var underlig at leve i. Jeg kom i Tanker om, hvorledes jeg en Vinter havde set en Flok Graaspurve, som blev fodret af mig; der var én, der havde daarlige Ben, saa den knapt kunde staa rigtig, saa længe den aad. De andre Spurve pillede Kærnerne op i Udkan-ten, medens den fik Lov at pille midt i Kornet. Er Menne-sker da haardere end et Dyr? Saadanne Tanker pinte mig ofte.

En stor Glæde havde jeg i Tiden, da var jeg 20 Aar. En Smed flyttede her til Seest og ikke saa langt fra mit Hjem. Første Gang, jeg talte med ham, sagde han til mig: Det var dog et forfærdeligt Arbejde for at komme fremad, har du ingen Vogn, du kan køre i. Jeg fortalte om Vognen jeg havde, og han sagde, at jeg skulde have én, jeg selv kunde køre. Jeg har ingen Penge, sagde jeg. Saa skal jeg lave en i min Fritid, sagde han, kom hen til mig i Morgen Eftermiddag, da er det et af Børnenes Fødselsdag, og bliv saa her til om Aftenen, saa kan vi tale om Vognen. Hvor var jeg glad, det var som Stolen var bleven let-

tere at køre. Skyndsomt maatte jeg ind og fortælle Moder det, da jeg viste, det vilde glæde hende maaske lige saa meget som mig. Jeg var der saa, da Smeden kom fra Arbejde. Han fortalte nu, at han næsten ikke havde sovet for at tænke paa, hvorledes Vognen skulde laves for at gaa let. Da vi havde spist, tegnede han Vognen op, saadan som han havde tænkt, og saa talte vi om Vogne, vi havde set. Han spurgte mig ogsaa, om jeg ingen Steder havde prøvet at faa Hjælp til en saadan Vogn, som jeg havde set paa Hjemmet. Jo, svarede jeg, jeg har mindst brugt 5 Kr. op til Porto til forskellige Steder, som den og den havde raadet mig til, men uden Reslutat. Han sagde, at nu skal der blive lavet en Vogn; kom Du her hen Søndag Formidag, saa skal Du se Begyndelsen. Det var klart, at jeg mødte. Han havde faaet Sædet slaet sammen og støttet til Benene, saa jeg kunde se, at det var Begyndelsen.

Læserne kan tænke sig min Glæde. Det skred desværre kun smaat fremad, da det var i de korte Dage, og det var mørkt om Aftenen, saa der var kun Søndagen at arbejde i. Da det blev Foraar, gik det bedre; men der kom saa mange med deres Cykler for at faa ordnet. Her fik jeg lært at lappe Cykleslanger og Dæk, spænde Eger og mere. Hovedsagen for mig var dog Vognen. Nu, da Foraaret kom, vaagnede ogsaa Lysten til at være ude ved mine Kammerater fra sidste Sommer. Jeg havde været sammen med dem mange Gange om Vinteren; men bare lige hilst paa dem og smagt deres Snaps. Det var koldt at være ude; men nu var Luften mild igen. Jeg fortalte dem om Vognen og Smeden blev rost i høje Toner af mine Kammerater. Til Smeden fortalte jeg, hvorfor jeg ikke havde været hos ham de sidste Aftener, da han havde savnet mig. Han mente, at jeg hellere maatte komme hen til ham om Aftenen, saa var det næsten som han havde mere Lyst til at arbejde med Vognen, og naar det var Raad til det, skulde vi ogsaa have en Bajer. Nu havde jeg ikke Tid til at blive ved Kammeraterne; enkelte Gange talte jeg lidt med dem, og forklarede, hvorfor jeg aldrig var paa Samlingspladsen mere.

Hen paa Sommeren var Vognen færdig, og jeg kunde nu køre. Vognen var til at styre med den ene Fod og Trækket gik op foran mig med en Stiver hen imod en Pude, imod Brystet var en Rem, som blev spændt om mig, thi saa havde jeg hele Trækket med Kroppen ved at bevæge mig fremad og tilbage. Kørte jeg fremad, var Farten lige saa rask som en Mand gik. Til Kolding turde jeg dog ikke tage; der var stejle Bakker og stor Færdsel i Byen. Men Smeden vilde have mig til Kolding. Jeg fik to af hans Børn med, og de skulde holde Vognen ned af Bakkerne og hjælpe inde i Byen. Vi kom afsted, Smeden stod i Døren og gav os en lang Formaningstale om at køre sindigt ned af Bakkerne, holde os i højre Side og lægge alle Kræfter i, naar vi skulde op af Bakkerne. Da vi var kommen et godt Stykke Vej ned af Bakken, kom han paa Cykle for at se, om det gik godt. Turen gik udmærket og vi kom godt til Kolding; min bedste Plads var nede paa Havnen. Jeg talte med en Fotograf, og vi blev enige om, at jeg skulde have 1000 Prospektkort af mig selv siddende i Vognen, og saa skulde jeg køre rundt og sælge dem. For at faa Beløbet for Kortene betalt, solgte jeg Kaniner og Børster. Jeg købte nogle Herregaardskort, som jeg solgte samtidig. Derefter kørte jeg en Formiddag til Byen for at prøve Salget. Jeg tænkte paa, om Du nu træffer en Betjent, vil jeg spørge ham, om jeg havde Lov til at sælge Kortene. Jeg solgte nogle og saa kom en Betjent; jeg spurgte, om jeg havde Lov til at sælge Kort. Han sagde: Nej, ikke uden Tilladelse; jeg kunde give ham de Kort, jeg havde tilovers i Bøde, der var ca. 150. Nej, sagde jeg, det er mine sidste Penge, de er købt for. Han gik saa ind til Borgmesteren med Kortene, men kom med dem igen samt Tilladelse til at handle den Dag i Kolding; men saa maatte jeg heller ikke komme til Byen mere for at handle. Jeg solgte godt den Dag, og paa Seestvej fik jeg Lov til at binde min Vogn bag ved en Vogn op ad Bakkerne; saadan kom jeg ofte hjem. Derefter solgte jeg saa Kort ude omkring; men det var ikke saa godt som i Byen.

Ofte tænkte jeg: sælge mine Børster kan jeg ikke, saa jeg kan hjælpe til at betale mit Ophold; det kunde ikke engang slaa til til Tøj. Handle med Kort maa jeg ikke, leve skal jeg, og blive ved at være til Byrde for mine Forældre, nu de bliver ældre, vil jeg ikke. Skal Du skyde dig eller drukne dig. Disse Tanker pinte mig, men kunde jo ikke nytte. Det vilde være for stor en Sorg for min kære Moder.

Men saa vilde jeg prøve at tage med til et Sogneraadsmøde; jeg havde skrevet flere Gange til Raadet, men uden at faa Svar. Sogneraadet var samlet, da jeg kom. Jeg havde en ung Mand til at bære mig ind, og vi sad lige inden for Døren. Hvorledes jeg følte mig, kan kun de forstaa, som har prøvet noget lignende; jeg kan ikke beskrive det. Saa blev jeg spurgt, hvad jeg vilde? De Ord tør jeg sige gjorde mig haard, saa alle gode Følelser forsvandt — jeg havde Ret til at leve. Jeg svarede: for at spørge, hvor jeg skal henvende mig for at faa Hjælp til mit Ophol, da jeg ikke kan klare mig. Der blev svaret, at det rigtigste Sted var, hvor jeg var født; men hvor meget jeg havde tænkt at kunne faa. Jeg svarede straks paa Spørgsmaalene, og spurgte saa, om der kun var den Vej for fødte Invalider: at leve paa Sognet. Der var saa én, der mente, at der gaves Understøttelse gennem Staten, eller maaske Legater. Det glædede mig, da jeg mærkede, at der blev Sympati for min Sag. Der skulde blive søgt, sagdes der saa. Maa jeg saa spørge, sagde jeg, hvad jeg skal leve af i den Tid, thi saadan Søgen varer jo ca. 3 Aar. En Stemme afbrød mig: kan han ikke faa af Hjelpekassen saa længe; jo svaredes der, og jeg bad om, at det maatte blive ordnet.

Endelig var jeg glad, næsten det nærmeste jeg havde været ved Maalet i min Levetid. Det varede ikke længe, før jeg fik 20 Kr. maanedlig; den Gang var jeg fyldt 23 Aar. Den største Bekymring var væltet fra mig og Vognen havde jeg; men den var ved at blive slidt op. Da det ikke var nyt Gummi paa Vognen, maatte jeg lappe ofte; saa sprang

Bremsen, saa gik en Boldt af. Jeg savnede haardt Smeden, der var flyttet fra Byen. Altid maatte jeg betale for at faa nyt lavet. Ret langt kunde jeg jo ikke køre alene; men der var Børn nok, der gerne vilde med. Mange unge Mennesker kom om Aftenen, og vi havde snart en hel Samlingsplads paa en lille Skraaning. Der sad vi og fortalte Historier. Nogle havde Mundharpe, og her var altid ret gemytligt. Jævnlig kom ogsaa mine gamle Kammerater; men jeg vilde ikke mere drikke Snaps med dem. Det maatte de unge ikke se eller vide noget af.

Der var en Politiker, som jeg læste meget om i Bladene. Nogle roste ham, andre det modsatte; men han havde min store Interesse. En Dag ser jeg i et Blad, at han skulde tale i Kolding den næste Aften. Der maa jeg ud, men hvorledes? Bad jeg mine Forældre, sagde de ikke nej; men jeg var klar over, at særlig glade for det var de ikke, da de aldrig gik til politiske Møder. En Mand, som skulde der ud, lovede at hente mig og køre mig hjem. Vi kom i god Tid til Mødet og fik en god Plads. Salen blev fyldt til sidste Plads, ja ud i Gangen og langt ned ad Trapperne stod Folk. Min Tillid voksede til Taleren og jeg blev ikke skuffet. Ved Mødets Slutning gik min Ledsager op for at spørge Taleren, om det var muligt at faa Lov til at tale et Par Ord med ham efter Mødet. Han kom saa ned i Salen til mig, hilsede og tog min Haand, satte sig ved Siden af mig og spurgte, hvorledes er De dog blevet saadan. Kan De slet ikke gaa? Hvad er deres Fader og hvor faar de Understøttelse fra? Mange flere Spørgsmaal rettede han til mig. Om jeg kunde se og høre. Han havde stor Sympati for mig, og gav mig mange gode Raad, som har været mig til Gavn mange Gange senere. Hans sidste Ord til mig var: Savner De Penge i denne Tid, bliv kun ved at se lyst paa Livet, der skal nok blive gjort, hvad jeg formaar for at skaffe Statsunderstøttelse til Invalider.

— Mit Sind fyldtes med stor Glæde ved at høre dette. Tankerne arbejde med mange Ting. Det glædede mig at høre, at der blev arbejdet for Invaliderne. Det var bedre,

end om jeg havde faaet 1000 Kr., for saa var det kun mig, der kunde faa en Vogn og komme med til Fornøjelser en Tid, medens alle mine Lidelsesfæller kunde sidde med triste Tanker, fordi de aldrig kom med til noget, og i Fortvivlelse over altid i ensomme Stunder at se sig selv som Byrde for andre — blive ked af Livet. 14 Dage efter fik jeg Vished, ja sort paa hvidt i Bladene. Jeg læste i Folketingsreferaterne Udtalelser om: hvor længe skal vi i et civiliseret og oplyst Land have vore Invalider siddende rundt i Landet, kun henvist i de fleste Tilfælde til en smaalig Hjælpekasse.

Det var Taleren, jeg havde hørt i Kolding, og jeg kunde godt have raabt: Hurra! Længe leve Folketingsmanden! Nu var Invalidernes Sag i Folketinget, det lyser for vor Ret til at leve, ret til at have Penge som andre Mennesker, maaske faa saa meget, at vi ogsaa kunde komme i Teater eller Biograf en Gang imellem. Helt udelukket var jeg nu ikke fra alt; naar der kom en omreisende Cirkus til Kolding, fik jeg et Par Børn med Søndag Eftermiddag; thi da var det jo gerne saaledes, at et Barn gik med paa en Voksens Billet. Havde jeg ikke Penge, laante jeg af mine unge Venner, dem jeg var sammen med om Aftenen. Jeg var ogsaa nogle Gange til Juletræ; der fik jeg altid Fribillet.

Der gik atter et Aar. Jeg fulgte med hver Gang, der var Tale om Invaliderne. Min Vogn kunde snart ikke mere. Jeg maatte lappe og lave paa Gummiet, hver Gang jeg skulde ud en Tur. Tjenes noget skulde der; jeg talte med en Cyklehandler i Kolding, og der maatte jeg faa alt med 20 á 25 %, saa skulde jeg prøve, om jeg kunde sælge noget til Cykler. Jeg skrev efter Kataloger fra København; nu skulde det prøves paa den Maade. Jeg fik nogle Cykler at lappe og sætte Egern i, saa jeg tjente saa meget, at jeg fik Gummi paa Vognen igen, men køre ene kunde jeg ikke mere. Saa kom min Ven, Folketingsmanden, til Kolding. Vi talte om meget, særlig om Vognen. Der skal gøres en Udvej, sagde han, Invalideloven skal nok blive ført

igennem, men jeg kan ikke tænke mig, at De skal sidde og vente efter det; jeg rejser til København i Morgen, saa skal jeg prøve gennem Understøttelser eller Legater, saa De kan faa en Vogn.

Efter cirka 3 Ugers Forløb fik jeg Skemaer fra to Steder med Spørgsmaal om mange Ting, jeg fik dem udfyldt og sendt efter den Adresse, jeg havde faaet opgivet. Men jeg vil ikke nævne dem i min Bog, og hvorfor, fordi jeg aldrig siden hørte fra dem. Vistnok fordi min Ven og Hjælper omkom ved Jernbaneulykken ved Bramminge den 26. Juli 1913.

Jeg talte med nogle om Vognen og Indvaliderenten. De sagde: Sagen er saa langt fremme, at det er umuligt, den kan gaa tilbage. Jeg begyndte igen at skrive til mange Steder, men stadig uden Resultat.

I mine Tanker var jeg ofte hos Kongen; men jeg havde ingen Penge til Rejsen, thi med min Børste- og Cyklehandel gik det kun smaat.

Nu kom der noget nyt til Byen, nogle kaldte det Pinsebevægelsen, andre Frimenighed. Der var nogle, som sluttede sig dertil, og der holdtes Møder lige ved mit Hjem. En Mand kom ofte ind til mig, og vi talte om alle Sekter og Religioner; det havde der været nogle Gange før fra Indremissionen og Frelsens Hær, og jeg var oplært til fra Dreng at bede Fadervor og en lille Bøn, da min Moder er troende. Det han nu fortalte var om Bibelen; vi kunde læse om Apostlene, der kunde helbrede alle Sygdomme og alle Invalider, om de var aldrig saa daarlige. Jeg tænkte: Du agiterer godt for at faa mig med. Jeg fortalte mine unge Venner det om Aftenen, de sagde: Du kunde da godt prøve det. Jeg var der et Par Gange, men havde ikke Lyst. En Dag kom Manden igen og sagde, at nu havde han faaet Forbindelse med en fra Hamborg, som havde helbredet mange ved sin Bøn. Ja, sagde jeg, saa skulde jeg nok komme. Mine Venner sagde alle, at jeg da skulde, og jeg var der ogsaa, men uden Resultat. Nu kom der snart hver Dag nogle af Pinsefolkene og talte med mig, og de fleste sagde,

at det var min egen Skyld, jeg ikke kunde gaa; jeg troede ikke og derfor var det, at de ikke fik deres Bøn hørt. De var flinke og behjælpomme i alt, og jeg var med mange Gange.

Jeg tænkte ofte: Ja, hvorfor er nu Bibelen en Bog, som ikke bliver læst som andre Bøger. Jeg satte mig for at læse den igennem; jeg havde læst mange Bøger, men aldrig Bibelen. Jeg saa, at det var baade lærerigt og interessant, det jeg læste; jeg saa ogsaa, at det er let at lægge Byrder paa andre, men selv bære dem er værre. Saa sagde jeg til dem, at hvis de havde Tro som et Sennepskorn, som der stod i Bibelen, fordredes der ikke mere. De skulde ikke lægge Byrde paa mig. Om de ikke vilde se paa deres egen Tro og saa læse Bibelen, hvor Apostlene helbredte. Der spurgte de ikke, om Invaliden havde Tro. Her lød det: Staa op og gaa?

Der kunde skrives en hel Bog om alt det jeg hørte, læste og diskuterede med mange i de 2 eller 3 Aar, der gik; men der var ingen, der gav mig en Vogn eller talte om at give noget til den. Dog, der var en Tømrer, der lavede en Stol til mig; den var lettere end den jeg havde. Det var morsomt at køre rundt paa den, let var den jo, men ellers i samme Stil, som den jeg havde med to Hjul, men der var Gummi paa Hjulene i Stedet for Jern.

Jeg tjente saa at sige ingenting; det kunde ikke slaa til, saa jeg kunde faa Skraatobak eller en Cigaret; men noget skulde der laves. Moder vaskede ikke saa mange Steder mere; men paa et Blindehjem var jeg altid med. Jeg læste Aviser for de Blinde og dikterede Sange, som de skrev paa Blindeskrift.

En Gang blev jeg spurgt, om jeg ikke vilde blive for at læse og skrive for dem. Det vilde jeg gerne, men der var jo Trapper op og ned til og fra Stuen, og jeg skulde hjælpes i alt. Nej, tænkte jeg, der maa sikkert være noget andet, der kan tjenes nogle Ører ved. Saa begyndte jeg at sælge af mine Kaniner, saa lavede jeg nogle Børster og saa købte jeg Cigarer, Cigaretter, Tobak og Skraatobak og solgte

Det gik fint, og nu havde jeg Penge, selv om det ikke gav ret meget; men jeg havde det da saadan, at jeg kunde ryge og skraa gratis. Det hele gik udmærket i en tre Maaneders Tid. Jeg hørte godt, at der blev talt om, at det var ulovligt, og at jeg kunde faa en Bøde for at handle uden Tilladelse. Snakken blev værre og værre, og det blev fortalt til mine Forældre om Bøder og mere. Jeg svarede: Lad dem bare selv komme for at sige mig det; er der virkelig nogle, der har saa ondt af, at jeg tjener et Par Øre. Det varede ikke ret længe, før jeg fik det at høre. Der blev spurgt mig, om jeg viste, at det var 85 Kr. i Bøde, og hvad jeg havde paa Lager. Ja, sagde jeg, det viste jeg godt. Endelig blev jeg spurgt, om jeg kunde betale en saadan Bøde. Nej, den kan jeg sidde af, var mit Svar. Jeg var bedrøvet i Sindet; — maatte jeg da ingenting.

Jeg fortalte det saa til en Købmand, som havde en Forretning oppe i Byen. Han havde købt mange af mine Børster, og jeg havde faaet Cigaretter i hans Butik. Han vilde lade skrive Papirer, og saa maatte jeg handle som Filial af hans Forretning. Vi fik det desværre ikke i Orden, og jeg maatte saa standse min Handel.

Nu var jeg desværre atter ude i Uvirksomhed. Det var hen paa Efteraaret. Jeg kunde da begynde at glæde mig til Julen, thi jeg viste, at der kom en Pengegave til mig fra et Par ældre Folk, som boede her i Byen. Jeg kendte dem knapt nok, men til Julen sendte de altid Penge hen til mig, saa jeg kunde faa noget at ryge og købe en lille Julegave til mine Forældre, da jeg jo viste, at jeg altid fik en Julegave af dem.

Vinteren gik med at læse og skrive. Jeg begyndte ofte paa min Livsbeskrivelse og paa at skrive Artikler af et eller andet Indhold til Bladene. Var de saa halvt eller helt færdige, laa de gerne en Tid, og saa var der saa meget, jeg syntes var forkert, at det gerne endte i Kakkellovnen. Det jeg havde mest Kvaler med, var næsten at holde Tøjet paa Kroppen. Jeg vilde jo ikke have, at mine Forældre, skulde betale Tøjet til mig, thi jeg syntes, at de havde Udgifter

nok paa mig Ofte tænkte jeg: hvorfor hedder Hjælpekassen egentlig Hjælpekasse, naar den ikke skal hjælpe mig. Enhver, som kender mig, ved da, at jeg ikke med min bedste Villie kan skaffe mig det fornødne. Min Følelse for Livet forringedes. Jeg skrev og søgte for at faa en Vogn; men det var, som alt var lukket for mig. Handle med Kort maatte jeg ikke, handle med Cigaretter maatte jeg heller ikke, lave Børster kunde jeg næsten ikke. Blev der bestilt Børster, saa jeg havde Arbejde en 14 Dage eller maaske kun 8 Dage, havde jeg ondt i Arme og Ben længe efter om Natten. Hurtigheden var helt borte, da det højest var et Par Gange om Aaret, jeg havde saa meget Arbejde.

Jeg var nu naaet til mit 30te Aar. Her er der et Forhold, som jeg gerne vil fremhæve, særlig til ueftertænksomme Mennesker. Jeg havde hørt flere sige om mig, og som selvfølgelig ogsaa gælder mine Lidelsesfæller: „Det gør ham ingenting at sidde der; han er jo ikke vandt til andet, var det derimod dig eller mig, som blev Invalid, og skulde sidde hver Dag, som han, det var noget helt andet; vi kender jo Livet og har prøvet det.“ Det er Ord, som et hvert rettænkende Menneske forstaaer i høj Grad saarer en Invalid. Hvis virkelig et Menneske kan bilde sig selv ind, at disse Ord passer, saa er det sikkert kun for at døve de bedre Følelser, som er i den menneskelige Natur til at hjælpe sine Medmennesker.

Jeg har ogsaa haft min Kærlighedssorg, men holdt den i mine egne Tanker og har aldrig givet Følelserne Luft. Mange, mange Tanker gik igennem min Hjerne. Jeg tænkte da: Bare jeg kunde gaa, hvor herligt og skønt vilde Livet da ikke blive ved en Kvindes Side, saa havde man noget at leve for. Tankerne endte altid ved Virkeligheden: Nej, det var Synd at binde en Kvinde til sig. Jeg kunde kun blive en Byrde for hende, og det vilde da pine mig endnu mere. Der var dog heller ingen Udsigter, thi hende mit Hjerte sværmede for i Stilhed — rejste fra Byen, og jeg ved ikke hvorhen. Læserne kan vistnok forstaa, at Invaliderne har det samme Begær og de samme Tanker, som ethvert andet Menneske. De ædrues Folk, som jeg vil sige har en

afgik ved Døden. Manden døde først, og jeg tænkte: mon nu hans Enke husker mig til Julen? Jo, de samme Penge kom i nogle Aar; men saa blev Enken syg og døde. Nu var der vist ingen — udover mine Forældre, Søsken og Morbroder — der giver mig Julegaver; men til min store Glæde kom næste Jul de ældre Folks Søn med Penge til mig og hilsede fra hans afdøde Moder. Hun havde bedt sine Børn, mens hun laa syg, at huske mig, saa længe de huskede deres Forældre. Min Vogn kunde ved den Tid ikke mere. Jeg talte med Venner og Naboer, om der ingen var, der kunde give mig et Raad. En Aften, da jeg, som ofte før, sad udenfor en af mine Naboer, siger han: Nu prøver Du at skrive et Brev til „Hjemmet for Vanføre“ i København; vi læser saa Brevet igennem sammen i Morgen Aften og retter og ordner paa det, som vi bliver enige om. Brevet kom afsted og jeg fik hurtigt Svar og der medfulgte et Skema, som skulde udfyldes af Stedets Præst eller Sognefoged, derefter skulde det sendes til Hjemmet igen for at Forstanderinden kunde skrive under. Det begyndte at lysne for mig, nu var der Haab igen. Der gik en Tid, saa kom Posten med et Brev til mig. Vognen er bevilget, den kommer næste Dag til Kolding. Hvad jeg følte og tænkte den Formiddag glemmes ikke. Ethvert Menneske, jeg talte med, fik det at vide. Manden paa den nærmeste Gaard sagde, at saa snart Postkortet kommer med Meddelelse om, at Vognen er arriveret til Kolding, sender Du det over til mig, saa henter jeg den, og det gjorde jeg. Hestene var den Dag i Marken, men de blev straks hentede hjem og Karlen kørte til Kolding for at faa Vognen.

Jeg skulde prøve Vognen, saa snart den var hjemkommen, men kunde ikke tumle den. Den løb rundt for mig, men det kom jo nok. Jeg prøvede Vognen hver Dag, men væltede et Par Gange. Med Vognen fulgte der en Skrivelse om, at jeg ikke maatte lave om paa den, eller laane den ud; men have Lov at bruge den, saa længe jeg levede. Jeg satte mig paa Stolen for at tænke paa, hvorledes jeg bedst kunde lære at køre Vognen. Straks saa jeg, at hvis Fodstykket kom af og der blev sat en Støtte i Stedet til høj-

Ben, ligesom paa Stolen, kunde jeg bedre køre den. En Smedesvend saa straks, at der var to Bolte, det var skruet paa med; han løsnede dem, lavede det andet, og skruede det paa. Saa gik det meget bedre Dag for Dag.

Folk sagde til mig: Du er da vist det lykkeligste Menneske paa Jorden! Nej — sagde jeg, men det er dejligt at kunde køre saa let. Hvor Dagene da var korte. Der var ingen Tid til at sidde og tænke saa meget paa Invalideloven; hvor gaar det dog smaat med Behandlingen af denne Lov. Jeg troede, at bare ikke min Ven Folketingsmanden var død ved Brammingeulykken, havde den vist været færdig fra Rigsdagen. Min Broder boede i Hellerup, og han kom hjem i Julen. Han sagde, at saa snart han kunde faa en Lejlighed ved Jorden, skulde jeg holde Sommerferie hos ham, for der var bedre at køre end her paa Landevejen. Jeg tænkte: bare det kunde blive til noget; thi det er jo saa smaat med Huse. Hvor vilde det være morsomt at se København igen og faa den dejlige Sejltur. Det bliver snart ligesom Velhaverne, der tager en Sommerferie en Maanedstid.

Saa kom Tankerne om mine Lidelsesfæller. Der var maaske mange paa 15 til 30 Aar, som sad og var i samme Stilling som mig. Hvorfor skulde de dog sidde i 30 Aar for at faa en Vogn til 380 Kr. Det var spildte Tanker. Bare dog Sagen kunde blive behandlet i Folketinget nu, saa var der da Haab.

Naar det var daarligt Vejr, læste jeg eller lavede Børster, som jeg saa kørte ud for at sælge, naar Vejret var godt; men det kunde ikke give nok til Tøjet. Endelig fik jeg nu bevilget gennem Hjælpekassen et Sæt Tøj. Det blev bestilt ved en Skræder, som ikke før havde syet Tøjet til mig, og det skulde være tykt og stærkt. Jeg protesterede og fortalte dem, at det var bedst at Skræderen, som plejede at levere Tøjet, ogsaa gjorde det nu; men nej, jeg skulde have det hos førstnævnte. Da Tøjet kom, kunde jeg ikke røre Armene i Frakken, og den blev lavet om tre Gange. Tre Maaneder efter var Tøjet slidt, Albuer i Jakken, Knæer og Sæde i Benklæderne. Saa var jeg der

igen, og nu fik jeg Lov selv at købe et Par Benklæder, og Jakken blev lavet om.

Nu gik der et Par Aar. En Dag skrev min Broder i København, at han havde faaet Lejlighed i Charlottenlund, og at han kom hjem i en 8 Dage, og vilde tage mig med, naar han rejste hjem. Jeg glædede mig som et Barn til Turen, og indgav straks til Hjælpekassen Ansøgning om Hjælp til et Sæt Tøj, der ogsaa blev bevilget. Min Skræder sagde, at hvis Tøjet maatte koste 40 Kr. mere, kunde jeg faa et godt stærkt Sæt Cheviot. Det vilde jeg have, naar de 40 Kr. maatte staa paa Regning lidt; jeg skulde nemlig til København, og min Broder skulde nok betale Beløbet.

Vi rejste saa til København. Det var interessant og morsomt, thi vi fik en dejlig Sejl tur med Damperen fra Kolding ud gennem den skønne Kolding Fjord med de smukke Skovpartier og de grønne Marker. Gennem Bæltet gik Turen forbi Snoghøj, derpaa til Middelfart, hvor der var et kort Ophold, og saa gled Damperen forbi Strib — hvor Færgerne gled ud og ind, medførende deres dyre Last af mange Mennesker, — fra Fyn til Jylland og omvendt —. Kl. godt 6 stod Skibet ud fra Molen i Fredericia Havn og satte Kursen mod Kattegat og København. Ud paa Eftermiddagen passerede Skibet Æbelø, hvor vi ogsaa kunde se ind til Bogense med sit hvide Kirketaarn. Senere paa Aftenen sejlede vi forbi Samsø, og her i Farvandet kunde vi skimte mange blinkende Fyr, der sendte deres Advarselsblink ud til de store og smaa Sejlere, der krydsede i Farvandene her. Sent paa Aftenen tabte man i Skumringen Landet af Syne ved Sjællands Odde. Men atter tidligt næste Morgen, før Solens glødende Skive skred frem i Øst, og de lette Taager, der laa hen over Vandet, løftede sig og opløstes, da sejlede vi igen langs et smilende dansk Land, som var dejligt at skue, medens Solen gled frem og varmede de trætte af Nattekulden stivnede Lemmer. Tidligt om Morgenen passerede vi Slottet „Kronborg“; hvor Nattevagten endnu stod paa Post, tjenlig til Afløsning, hvor Holger Danske under Kassematterne sov i sin evige Søvn, —

for en Gang at vaagne, naar Danmark kommer i Nød. Paa det „dejlige Øresund“ sejlede store og smaa Skibe i den stille Morgen, nogle gik mod Nord, andre mod Syd til Østersøens Lande.

Over Havets Bølger,
og fra Kyst til Kyst
stundom Sorgen følger
uden Haab og Trøst;
men da vinker Glæden
som en venlig Aand;
thi de vandrer sammen
Haand i Haand.

En Tur ned af Øresund en Morgenstund er en vidunderlig Oplevelse, særlig naar Vejret er godt og Solen skinner. De Hundreder af Skibe, man ofte passerer, er et storslaaet Syn at se. — Hele min Længsel havde altid i Ungdomsaarene været mod Havet. Var jeg ikke bundet til Stolen og Vognen, havde mine Lemmer været som andre Menneskers, var jeg sikkert blevet Sømand som nævnt før i Bogen. Se de stolte Sejlere med alle Sejl oppe staa ned gennem Sundet, — se hvilken mægtig stor Dampet, der for fuld Kraft sejler imod os. Det er en Oplevelse, som man aldrig glemmer, at sejle en Morgen gennem Øresund. — Glansen over Morgenstunden fyldte mit Sind. Meget var nægtet mig, men Glæden over det Liv, som jeg saa her, blev til en Takkesang i mit Sind. Jeg havde jo ikke naaet — og kunde aldrig naa det —, der laa drømmende i mig; men hvor mange, selv af Mennesker, der havde deres fulde Brug af alle Lemmer, naaede vel egentlig det, der var deres dybe Længslers Maal.

Drømmenes Kyst den lyse
kan vi dog aldrig naa.

Turen ned gennem Sundet, naar man nærmer sig København, er rig paa Forskelligheder og meget ineressant. Morsomt var det igen at se Kvæsthusbroen med det raske Liv efter saa mange Aars Forløb. Jeg kørte hver Dag til

Charlottenlund, og om Søndagen kørte vi til Dyrehavsbakken eller paa Traverbanen. I en Maaned var jeg her, og jeg syntes aldrig, at jeg havde moret mig saa godt.

Da jeg atter maatte bort fra Hovedstaden, og da jeg kom hjem, var min første Spekulation, om jeg kunde skaffe Pengene til Tøjet. Det blev nægtet af Hjælpekassen, men saa skrev jeg til Dagspressen. Det var første Gang, jeg fik skrevet en Artikel og fik den sendt afsted; Skræderen betalte jeg saa med de Penge, jeg havde faaet af min Bror. Vi havde ellers talt om, at jeg for disse Penge skulde købe Materialer til Børster. Endelig søgte jeg Hjælpekassen om Hjælp til Materialer, og det blev bevilget. Siden har der aldrig været noget i Vejen for at faa Hjælp, naar jeg søgte Hjælpekassen.

Jeg maa her tilføje, at jeg ikke skriver dette for at kritisere Sognets Styrere, ej heller er det skrevet med Hævnstanker for Øje, tværtimod.

Jeg skriver det her med særlig Henblik paa mine Lidelsesfæller, hvis Liv er trælsomt, at de ikke skal genere sig for at søge om lidt Hjælp. For mit eget Vedkommende kan jeg nu sige, at det ofte var ret svært at tænke paa, at jeg skulde søge om Hjælp til noget. Det var for Eksempel slemt at tænke paa, at andre skulde bestemme, hvordan mit Tøj skulde være og hvordan det skulde syes, og af hvem det skulde laves.

I Byen var kommen en Trikotagehandler, der tilbød i sin Butik at vilde sælge Børster for mig uden at faa Procenter i Vederlag. Jeg tænkte, at det var bedst at prøve at lave Forretning; men det gav dog ikke nogen videre Afsætning. Noget gav det dog altid; men henimod Jul skete det, at jeg maatte gaa til Sengs lidende af Blærebetændelse. Da jeg atter kom op, og igen var helt rask, begyndte jeg paa Arbejdet med Børsterne; men kort Tid efter maatte jeg helt opgive at arbejde, da jeg altid af dette fik stærke Smerter i Ryggen. Siden da har jeg næsten ikke befattet mig med Børstenbinderiet, kun enkelte

Gange har jeg derefter lavet en Børste særlig til Naboer og Bekendte.

Jeg handlede derimod med Cykler og alt andet, naar bare det kunde give lidt i Overskud til Hjælp til Kost og Logi og Klæder. Ofte skulde der flere Penge til Forretningens Drift end dem, jeg selv havde i Kassen; men jeg besøgte saa en af mine Naboer, der velvilligt altid laante mig Penge, som jeg saa tilbagebetalte ved første Lejlighed, naar jeg kunde sælge en Cykle eller andet.

En Tid spekulerede jeg paa at købe en Rugemaskine og drive rationelt Hønsavl. Jeg læste saa ofte i Bladene om, hvilket godt Udbytte Fjerkræavlens, naar det blev godt passet, kunde give sin Ejermand; men da det kom til Stykket, var jeg alligevel betænkelig ved Sagen for at skaffe Pengene, og jeg maatte opgive Anskaffelsen af Maskinen.

Saa dan gik Vinteren og Foraaret, og saa skulde jeg igen have Sommerferie. Jeg glædede mig meget til Turen. Min Broder i København havde godt Arbejde, saa han kunde ikke faa Tid at hente mig. Jeg skrev, at jeg sagtens kunde rejse alene med Damperen, da Søfolkene altid var saa flinke til at hjælpe mig. Til alt Held var der en, der arbejdede hos min Broder, der skulde have en lille Ferie, og han kom saa til Kolding, hvorefter vi rejste sammen til Hovedstaden.

Jeg morede mig som sædvanligt udmærket hos min Broder, og jeg havde gode Dage. Dagene gik med at køre lange Ture; gerne gik Turen ud af Strandvejen med den mylrende Trafik af Biler, Cykler, Vogne og Spadserende, eller til Charlottenlund Skov, hvor jeg tilbragte mange Timer under de grønne Træers Kølighed. Om Søndagen tog vi som tidligere lidt længere Ture til forskellige Forlystelsessteder; ja, jeg maa her i Bogen sige mange Tak for alle de glade Timer, jeg har tilbragt i København, paa den Maade har jeg jo dog faaet nogle af Livets største Glæder.

Da jeg efter min Ferie igen var hjemme, opdagede jeg, at en af mine sidste store Kaniner var stjaalet under

min Fraværelse, skøndt de var blevet passet af en anden. Kort før jeg rejste, var der ogsaa stjaalet en. Det mærkelige var, at Lugerne havde været lukkede, og Kaninerne begge Gange blev taget fra deres smaa Unger. Jeg tænkte paa at sætte i Bladene, at Tyven kunde hente Ungerne gratis, thi dem maatte jeg desværre slaa ihjel; de var for smaa til at undvære deres Moder. Kaniner havde jeg ellers haft i mange Aar, næsten lige siden jeg var Skoledreng.

Medens jeg var hjemme i Seest, kørte jeg gerne Ture til Marielund eller Alpedalen ved Kolding. Jeg havde altid et Par Børn med, thi der var jo Bakker baade paa Hen- og Hjemturen.

Paa Kolding Havn kunde jeg sidde i Timevis og se paa Livet med Losningen og Ladningerne af Sejlerne. Her var det som jeg var nær ved det, der altid var min Drøm i de unge Aar. Her var jeg Sømandslivet paa nært Hold.

Vintøren kom og jeg læste og skrev det meste af Tiden. Gummiet paa Vognens Hjul var nu slidt op, og jeg kørte til Præsten, hvem jeg bad skrive for mig til København. Han skrev dertil, hvor jeg havde faaet Vognen fra. Straks blev der bevilget nyt Gummi, saa jeg kørte fint igen, og var fri for at lappe. Paa den Tid havde jeg været Medlem af Sygekassen et Aar, saa nu skulde min Ansøgning indsendes til Invalidefonden. Loven havde jo været i Kraft 9 Maaneder og bestemte, at man skulde have været i Sygekassen et Aar, før man kunde blive optaget. Da min Ansøgning var sendt, rejste jeg atter til København. Her blev jeg i 3 Maaneder. Det var saa rart at kunne køre rundt; thi her er jo næsten ingen Bakker, og nu kendte jeg saa mange Mennesker. Det var ofte, naar jeg kørte en Tur et Sted, at en eller anden sagde til mig: Har De faaet en Øl i Dag, og saa fik jeg en Øl. Jeg siger: Med Maade er alting godt. Ret jævnlige fik jeg ogsaa Billet til Traverbanen. Hen paa Cyklebanen kørte jeg gerne om Aftenen for at se, naar de trænede til Løbene. Jeg kørte ogsaa ud i Kolonihaverne for at se til min Broder. Naar jeg saa kom hjem, maatte min Svigerinde hjælpe mig ind, da her

er en Trappe. Ofte var jeg ogsaa hos Naboerne. Det er dér som hjemme, Børnene vil gerne med mig, og naar jeg holder med min Vogn, samles der jo snart en lille Flok. En Dag siger jeg til min Broder og Svigerinde, at Tiden løber saa hurtigt, og saa fik jeg til Svar: Du maa hellere blive noget længere! Jo tak, sagde jeg, bare der ingen Bakker var der hjemme, for det værste er i Begyndelsen, naar jeg nu kommer hjem, for jeg kan ikke køre ret langt, før jeg maa vende Vognen og køre tilbage igen, eller ned af Bakken; her kan jeg vist køre alle Vegne. Er der et Sted, der er for meget opad, kan jeg bare køre en Omvej.

Vi skrev hjem til mine Forældre, om de ikke havde Lyst til at komme i en 8 Dages Tid, thi saa kunde jeg rejse sammen med dem hjem. Moder kom ogsaa og var her i 8 Dage. Det blæste næsten hver Dag nu, thi det var begyndt at blive Efteraar. Den Dag, vi skulde rejse hjem med Damper, stormede det en hel Del, og jeg sagde saa til min Broder, om vi ikke kunde overtale Moder til at tage med Toget, da der vilde blive stærk Søgang om Natten i Kattegat; men nej, det vilde Moder ikke høre Tale om, vi skulde rejse sammen. Jeg var bange for, at Moder skulde blive søsyg. Vi fik saa sagt Farvel til Familien; det var ikke saa let, især syntes jeg det, da jeg sagde Farvel til Børnene; men vi skal jo ses i Julen, sagde jeg, da komme I jo til Seest. Vi havde ikke sejlet 3 Timer med Damperen, før der var flere, der begyndte at blive søsyge. Omtrent Kl 11 sagde jeg til Sømændene, om jeg maatte blive bundet fast, da det var umuligt at sidde fast her. Jeg blev saa bundet helt fast, og jeg sad svært godt nu, i Stedet for at skulde sidde og holde sig fast. Her sad jeg bunden til Kl. 4, og ved den Tid var det knapt saa slemt. Jeg kørte lidt rundt paa Skibet, thi det var rart at røre sig. Vi naaede tii Kolding godt ved Middagstid. Der var skrevet hjem til en Nabo, om Børnene maatte hente mig og hjælpe Moder at køre, da jeg jo havde Stolen med. Børnene var der ogsaa og vi kom godt hjem. Det var snart helt nyt selv at køre ind i Stuen uden Hjælp.

Alt gik saa atter i sin gamle Gænge igen. Vinteren holdt sit Indtog med de lange Aftener, og Tiden gik for mig med at læse og skrive. Blev Tiden mig for lang, kørte jeg ind til vore Naboer og passiarede med dem, undertiden tog jeg en lille Tur til Kolding, hvor der jo var Liv og Færdsel. Mine Tanker drejede sig jævnligt om Invalide-loven, og om, hvor længe det kunde vare, før jeg blev anerkendt af Invalidenævnet.

Jeg talte ofte med mine Bekendte om at skrive en Bog og deri nedskrive mine Erindringer, saaledes at andre kunde læse om, hvilke Tanker — og Følelser, der har været i Sindet paa en Invalid gennem Aarene. En Søndag — som saa mange før — sad en ung Mand hos mig og vi talte sammen. Jeg fortalte ham, at jeg ofte var begyndt at skrive en Bog om mit Liv, men var aldrig kommen ret langt, før jeg kasserede det. Han syntes, at dette var uklogt, jeg skulde bare kile paa Bogen, thi der var sikkert mange Mennesker, der gerne vilde købe en saadan Bog, ikke alene for at læse den, men ogsaa af Interesse for Invaliderne, for at vinde noget maatte man vove noget. Lidt senere talte jeg med en Mand, der havde skrevet sit Levnedsløb; han havde ligget paa en hel Del Sygehuse, men kunde nu rejse rundt og handle. Han fortalte mig, at han saa at sige allevegne let kunde sælge sin Bog. Det slog mig saadan, at jeg tænkte, at nu skulde det blive til Alvor med at skrive Bogen.

Saa i Forsommeren 1923 er min Bog endelig skrevet færdig. Desværre havde jeg ingen Penge til at faa Bogen trykt. Mine Invalidepenge har jeg ikke faaet endnu. Jeg kan ikke forstaa, at det kan vare saa længe, inden de udbetales. Men nu har jeg laant Pengene, saa min Bog er bleven færdig og udkommer.

Jeg haaber til Slut, at Bogen ikke maa blive misforstaaet, saa de ærede Læsere skulde tro, at jeg ikke har det godt, eller at den er skrevet for at jeg kan blive ynket. Dette er langt fra min Mening. Ethvert Menneske, som kender mig, ved, at jeg har det godt, ja saa godt som en

Invalide i min Stilling kan have det. Jeg faar en god Forplejning hjemme, har, som tidligere flere Gange nævnt, et godt Humør og ser ikke trist paa noget. Erfaringerne har vist mig, at det er forkert at se trist paa Tilværelsen, derved plager man sig selv, og jeg har heller aldrig ønsket at blive ynket af Folk.

Som tidligere nævnt, har jeg ogsaa senere hen hvert Aar haft en Sommerferie, der har været mig til rig Glæde og Adspredelse, særlig da jeg jo altid var bunden til et bestemt Sted: min Stol eller min Vogn. Længe før Sommerferien meldte sig, kom der Uro i Blodet efter at drage ud, — er det mon ikke Sømandsblodet, der vaagner i mig? — Jeg husker ikke længere, hvor mange Gange jeg ialt har været i København. Først var jeg der ofte som Barn sammen med min Moder, derefter maatte jeg i en Aarrække blive hjemme. Da jeg saa fik Vognen, kunde jeg atter foretage Ture til Hovedstaden, hvor jeg altid blev vel modtaget af min Broder, hos hvem jeg fandt et godt Hjem i Sommerferien, og derfra kunde jeg saa besøge min Onkel og Tante samt aflægge Besøg paa „Hjemmet for Vanføre“ — mit gamle Lærested. Jeg takker her Familien hjertelig for alt godt imod mig gennem Aarene.

Hensigten med min lille Bog er, og skal være, om muligt at bringe lidt Hjælp og Trøst til de unge Invalidere, at de ikke skal overses af Samfundet.

Min inderligste Tak sender jeg til Slut enhver, som gennem Aarene har rakt mig en hjælpende Haand. Ofte har jeg tænkt: Bare Folk vidste, hvor det har glædet mig at faa et venligt Ord, en Bog og andet.

Jeg ønsker, at Befolkningen rundt omkring altid vil række en hjælpende Haand til de unge Invalidere, saaledes at der f. Eks. kan blive sørget for, at han eller hun i god Tid kan faa en Vogn. Det var min lykkeligste Tid, da jeg fik en Vogn — men jeg naaede det først, da jeg var 30 Aar.

Derfor ønsker jeg særligt, at Autoriteterne — Amts- og Søgneraad m. fl. —, hvor der er Invalidere i Sognet

eller Byerne, at de med Forstaaelse vil se paa, at en Invalid søger om Hjælp til et eller andet, f. Eks. en Vogn, saa de ikke i Aarevis forgæves skal banke paa for at faa en saadan.

Tak til dem, der hjalp mig, saa min Bog nu kom ud, og Tak til hver især, der vil købe min lille Bog, thi det vil i Fremtiden hjælpe og trøste mig, saa jeg kan bevare mit gode Humør og stadig se lyst paa Tilværelsen.

Peter Nørup.

